

ОСОБЛИВАСТІ ВИКЛАДАЦЬКОЇ ПОВЕДІНКИ

Діордієнко Л. Д., Семчук П. П. (*Одеська державна академія будівництва та архітектури, м.Одеса, Україна*)

В статті приводиться аналіз взаємовідносин між викладачами і студентами, які склались в минулому, і сучасні з метою виділення найбільш прийнятних в наш час стилів викладання.

Проблема організації взаємовідносин є одною з центральних в учбовому процесі. До тих пір, поки модернізація освіти буде стосуватись лише таких компонентів як зміст програм, методи, засоби, не чіпаючи самого головного – людей, задіяних в учбовому процесі, і їх відносин, ми не вийдемо з тупіка. Ніякий контроль, ніякі програми і т.п. абсолютно не в змозі змінити того напрямку занять, який визначається складом лекторів [1].

У зв'язку з розвитком демократичних, гуманістичних процесів в педагогічних системах, основу яких складають люди, ставиться задача реалізації людського фактора. А це означає, перевід стилю взаємовідносин між студентом і викладачем на основу рівноправного співробітництва і партнерства.

В силу суспільно-історичних умов, дуже довго у нас переважав авторитарний підхід, який ставив людину в пасивну позицію і лишав її відчуття власної цінності і значимості. І як результат ми мали незформованість відчуття справжньої відповідальності і відчуження людини від можливості повного творчого життя.

Необхідність розвитку суспільства і підвищення культури відносин потребує переходу від взаємозалежних відносин, характерних авторитарно-відчуженому стилю управління, до партнерських, відповідних творчо-демократичному стилю.

Нове ХХІ століття ставить нові задачі: вбираючи все краще в історії людства, оволодіти партнерським стилем відношення (поведінки, виховання), який сприяє максимальному розвитку творчої самостійної, соціально-активної особливості, яка вміє співробітничати і узгоджувати свої дії з іншими.

Недемократичний устрій всієї освітньої системи на протязі довготривалого історичного періоду сприяв розвитку у багатьох викладачів взаємозалежного стилю поведінки, так званої "позиції на п'єдесталі". Для самої системи освіти домінування такої позиції ще один з признаков кризи, тому що вона перешкоджає розвитку творчої, ініціативної, відповідальної і не закомплексованої особистості суспільства.

Всього виділено 7 стилів викладацької поведінки, які зумовлюють ту чи іншу направленість розвитку особистості студента [2]:

1. Викладач – начальник, він встановлює рамки на всіх рівнях, його "п'єдестал" – влада. Він відчуває себе владним, тому особливо принциповий. Це авторитарний стиль викладацької поведінки домінуючого типу.

Як вважають психологи, авторитаризм – це не постійна властивість особистості, а швидше реакція на стресову ситуацію.

2. Викладач – мученик, його "п'єдестал" – безконфліктність. Він хоче тільки прислужитись іншим і взамін чекає слухняності. Це ліберальний стиль поведінки викладача потворствуючого типу.

Такі викладачі можуть перебільшувати дійсні здібності студентів і це заважає виробленню навиків систематичної праці, наполегливості в досягненні мети.

3. Викладач – комп'ютер, його "п'єдестал" – компетентність. Це "закритий", "холодний" викладач. Дуже розвинене відчуття переваги – головний момент, під впливом якого виконуються всі його дії.

Мотивацію такого викладача є потреба управляти простором життєдіяльності, при якому студент стає об'єктом для передачі інформації: система цінностей і правил життя як сумарного досвіду самого викладача.

4. Викладач – приятель (друг), його "п'єдестал" – популярність. Від студентів він вимагає хорошого відношення до себе. Це товариш, який завжди і все готовий вибачити. Такий викладач веде себе беззаботно і по суті інертно по відношенню до студентів. Партнерська взаємодія і співпраця є творчою діяльністю в якій виникає взаєморозвиток і саморозвиток суб'єктів.

5. Викладач – менеджер створює умови для розвитку студентів, виховує мотивацію для досягнення успіху.

6. Викладач – партнер реалізує потребу в розвитку творчого потенціалу і індивідуальності студента, він зараджає власним прикладом.

7. Викладач – творець, він всіма сімома прикладами відносин, але відмінність його полягає в тому, що він управляє ними, а не є неусвідомленим рабом якогось одного сценарію поведінки.

Рушійною силою викладача-творця є потреба у взаємній творчості, досягненні спільного результату.

Аналіз 7-ми стилів викладання показує що по типу спілкування 1-3 тип можна віднести до монологічного, 4 – перехідний, 5-7 – до діалогічного.

Найбільш прийнятними в наш час є перехідний і діалогічний (4-7) стилі викладання.

1. В.І. Ленін. Повне зібрання творів, вид. V, т47 стор. 194.

2. Добшикова Г.П. педагогічна системологія. Геотур, МІАСС, 2007